

Ποινική ευθύνη στις σύγχρονες μορφές «ηλεκτρονικής απάτης»

Εισηγητής: Οββαδίας Σ. Ναμίας Δ.Ν. Δικηγόρος

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΗΣ

I. Εισαγωγή- Οριοθέτηση του θέματος

Συμπεριφορές που επιφέρουν περιουσιακή μετατόπιση μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή χωρίς μεσολάβηση φυσικού προσώπου που παραπλανάται (ηλεκτρονική απάτη)

II. Σύγχρονες μορφές ηλεκτρονικής απάτης

(α) Συναλλαγές ON – LINE

(β) Συναλλαγές μέσω ATM

(γ) Συναλλαγές μέσω Internet Banking (e-banking)

(δ) Ηλεκτρονικό εμπόριο (e-commerce)

(ε) Πιστωτικές κάρτες μέσω POS

III. Τυπολογία – παραδείγματα από τη νομολογία

1ο: καταχώριση εικονικής κατάθεσης ποσού σε λογαριασμό του ωφελούμενου

2ο : έντεχνος επηρεασμός του λογισμικού του υπολογιστή

3ο : ανάληψη χρημάτων από ΑΤΜ από μη δικαιούχο με χρήση κλεμμένης κάρτας

4ο : τραπεζική συναλλαγή μέσω internet banking από μη δικαιούχο

5ο: ηλεκτρονική συναλλαγή από μη δικαιούχο με συναίνεση του δικαιούχου καθ' υπέρβαση όμως του περιεχομένου της μεταξύ τους συμφωνίας

IV. Απάτη με υπολογιστή (άρθρο 386 Α ΠΚ)

A. Οι καταβολές της διάταξης και ο σκοπός της

B. Οι εναλλακτικοί τρόποι τέλεσης του αδικήματος κατά το άρθρο 386 Α ΠΚ

(α) μη ορθή διαμόρφωση του προγράμματος

(β) επέμβαση κατά την εφαρμογή του

(γ) χρησιμοποίηση μη ορθών ή ελλιπών στοιχείων

(δ) επηρεασμός με οποιοδήποτε άλλο τρόπο

IV. Απάτη με υπολογιστή (άρθρο 386 Α ΠΚ)

Γ. Θεματική κατηγορία της χωρίς δικαίωμα χρήσης (ορθών) στοιχείων.

(α) Οι υποστηρικθείσες απόψεις στη θεωρία και νομολογία επ' αφορμή του ζητήματος της ανάληψης χρημάτων από ΑΤΜ με κλεμμένη κάρτα.

(α1) κλοπή

(α2) υπεξαίρεση

(α3) Αθέμιτη παραβίαση στοιχείων και δεδομένων υπολογιστή 370 Β και 370 Γ ΠΚ

(α4) απάτη με υπολογιστή 386 Α ΠΚ

IV. Απάτη με υπολογιστή (άρθρο 386 Α ΠΚ)

(β) Μπορεί η ισχύουσα διάταξη που ρυθμίζει την απάτη με υπολογιστή να καλύψει το ζήτημα της μη σύννομης χρήσης ορθών στοιχείων;

β.1 Προβλήματα του ορισμού περί επηρεασμού στοιχείων υπολογιστή

Ένσταση πρώτη: Η κανονική και η σύννομη εκτέλεση του προγράμματος είναι έννοιες διαφορετικού γένους

Ένσταση δεύτερη: Ο επηρεασμός με οποιοδήποτε άλλο τρόπο δεν μπορεί για λόγους συστηματικής ενότητας και συμμετρίας με τους άλλους ρητά περιγραφόμενους τρόπους επηρεασμού να αναφέρεται σε αξιολογικά κριτήρια τα οποία εξορισμού και ήδη για λόγους τεχνικούς δεν μπορούν να διαγνωστούν από τον υπολογιστή

Ένσταση Τρίτη: Χρήσιμα συμπεράσματα από τη συγκριτική επισκόπηση της αντίστοιχης γερμανικής διάταξης και των συναφών διεθνών κειμένων

β.2 Προβλήματα του στοιχείου «επηρεασμός των στοιχείων με οποιοδήποτε άλλο τρόπο» (γενικόλογη, αόριστη, ανοιχτή αντικειμενική υπόσταση που αντιβαίνει στο αίτημα της *lex certa*)

(γ) Ορθός ο εντοπισμός της διάταξης περί απάτης με υπολογιστή ως συστηματικού τόπου επίλυσης του ζητήματος

V. Προτεινόμενη λύση

Νομοθετικό κενό. Αναγκαία η τροποποίηση του άρθρου 386 Α με προσθήκη δεύτερης παραγράφου που θα καλύπτει την χωρίς δικαίωμα χρησιμοποίηση ορθών στοιχείων

VI. Ποινική αξιολόγηση της υποκλοπής στοιχείων ταυτότητας

Διεθνής τάση αυτοτελούς ποινικοποίησης των πράξεων, με τις οποίες εξασφαλίζονται παράνομα προσωπικά στοιχεία πρόσβασης σε ηλεκτρονικά συστήματα (hacking, skimming, phising, pharming κ.λ.π.)

VII. Διεθνείς νομοθετικές εξελίξεις

- A. Απόφαση – Πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης «για την καταπολέμηση της απάτης και της πλαστογραφίας, που αφορούν τα μέσα πληρωμής πλην των μετρητών» (2001/413/ΔΕΥ) 28.5.2001
- B. Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης «για την καταπολέμηση του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο» (Βουδαπέστη 23/11/2001)
- Γ. Απόφαση – Πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τις επιθέσεις εναντίον συστημάτων πληροφοριών (2005/222/ΔΕΥ) 24.2.2005
- Δ. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών. Προς την κατεύθυνση γενικής πολιτικής σχετικά με την καταπολέμηση του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο (Βρυξέλλες 22.5.2007)

VIII. Συμπέρασμα

Ενόψει της ραγδαίας τεχνικής εξέλιξης και της αύξησης του εγκλήματος της ηλεκτρονικής απάτης, επιτακτική η ανάγκη κάλυψης νομοθετικού κενού στο πνεύμα της από 28.5.2001 απόφασης – πλαίσιο με την καθαρή επιλογή της ρητής πρόβλεψης ως αξιόποινης συμπεριφοράς στο 386 Α ΠΚ της χωρίς δικαίωμα χρησιμοποίησης ορθών στοιχείων.